

УДК 336

JEL Classification: Q12, G32, D81

DOI: 10.31713/ve220267

Заячківська О. В.¹

кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-8792-9204

E-mail: o.v.zaiachkivska@nuwm.edu.ua

Войцещук Р. О.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

ORCID ID: 0009-0000-4022-1308

E-mail: voitseshchuk_em20@nuwm.edu.ua

Федорчук Ю. М.

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

ORCID ID: 0009-0007-0854-3017

E-mail: yu.m.fedorchuk@nuwm.edu.ua

¹ Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне,
Україна

СУТНІСТЬ, РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті досліджено сутність фінансово-економічної безпеки фермерського господарства, визначено її роль та значення в умовах нестабільного економічного середовища. Обґрунтовано, що фінансово-економічна безпека є ключовою передумовою стійкого функціонування та розвитку фермерських господарств. Проаналізовано основні загрози фінансово-економічній безпеці та окреслено напрями її забезпечення з урахуванням специфіки аграрного виробництва.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека; фермерське господарство; фінансова стійкість; економічні ризики; аграрний сектор.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку аграрного сектору характеризується посиленням впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків на діяльність суб'єктів господарювання. Особливо вразливими до таких загроз є фермерські господарства, які функціонують в умовах обмеженого доступу до фінансових ресурсів, нестабільності ринкової кон'юнктури та значної залежності від природно-кліматичних факторів. За таких умов актуалізується проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки фермерських

господарств як важливої складової їх ефективного функціонування та сталого розвитку.

Попри значний науковий доробок, присвячений теоретичним, методичним та прикладним аспектам фінансового забезпечення малого аграрного бізнесу, питання удосконалення механізмів фінансового забезпечення фермерських господарств саме в контексті забезпечення їх фінансово-економічної безпеки залишаються недостатньо дослідженими.

Ефективне стратегічне управління фінансово-економічною безпекою є ключовою передумовою довготривалої стабільності та розвитку підприємства в умовах глобальних трансформацій і економічної непередбачуваності. Питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств широко висвітлюються в працях як українських, так і зарубіжних учених. Значний внесок у формування теоретичних підходів до захисту економічних інтересів підприємства та підвищення його стійкості зробили класики економічної науки, зокрема А. Сміт, Д. Рікардо, Й. Шумпетер, Дж. Кейнс.

Дослідженням змісту та особливостей стратегій фінансової й економічної безпеки займалися такі науковці, як Кюне О. О., Ситайло У. В., Скорук О. В., Хаванова М. С., Черевко О. В. [1].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, присвячених проблемам економічної та фінансової безпеки підприємств, питання забезпечення фінансово-економічної безпеки саме фермерських господарств залишається недостатньо опрацьованим. У більшості наукових праць увага зосереджується переважно на великих аграрних підприємствах або агрохолдингах, тоді як специфіка функціонування фермерських господарств часто не враховується належним чином.

Недостатньо дослідженими залишаються особливості формування системи фінансово-економічної безпеки фермерських господарств з урахуванням їх невеликих масштабів діяльності, сезонності виробництва та високої залежності від природно-кліматичних чинників. Також відсутній єдиний науково обґрунтований підхід до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки фермерських господарств, що ускладнює практичне застосування існуючих методик.

Метою цього дослідження є дослідження сутності фінансово-економічної безпеки фермерського господарства, визначення її ролі

та значення, а також узагальнення основних підходів до забезпечення фінансово-економічної стійкості аграрних підприємств фермерського типу.

Виклад основного матеріалу. Фінансово-економічна безпека фермерського господарства розглядається як такий стан фінансових і економічних ресурсів, за якого забезпечується стабільність функціонування господарства, його платоспроможність, фінансова стійкість та здатність до розвитку в умовах дії ризиків і загроз.

У наукових дослідженнях фінансово-економічну безпеку трактують як комплексну категорію, що поєднує фінансові, виробничі, інвестиційні та управлінські аспекти діяльності. Для фермерських господарств її сутність полягає у здатності забезпечувати оптимальне співвідношення доходів і витрат, ефективно використовувати власний капітал та мінімізувати залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Специфіка фермерського господарства зумовлює особливі підходи до формування фінансово-економічної безпеки, що пов'язані з сезонністю виробництва, тривалим виробничим циклом та високим рівнем невизначеності результатів діяльності.

Зосереджуючи увагу на аграрній сфері, спробуємо визначити, як учені трактують економічну безпеку аграрного сектору економіки.

Так, Власюк О. С. трактує *економічну безпеку аграрного сектору* як комплекс взаємопов'язаних підсистем безпеки, що відображають функціонування окремих складових або сфер економічної безпеки держави [2].

На думку Лучик М. В., *економічна безпека аграрної галузі* означає рівень продовольчого забезпечення населення та збалансованого харчування, наявність необхідних ресурсів для виробництва, а також здатність сільських територій до сталого економічного розвитку.

Курган В. П. визначає *економічну безпеку аграрного сектору* як стан раціонального використання ресурсів підприємства та реалізації ринкових можливостей, що дає змогу запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам, гарантує довготривале функціонування та стійкий розвиток відповідно до обраної стратегії [3].

Деякі дослідники при вивченні цієї категорії зосереджуються на окремих аспектах економічної безпеки. Так, Безус Р. М., Дуброва Н. П. та Пашенко О. С. розглядають *фінансово-економічну безпеку аграрного сектору* як явище, що базується на безпеці регіону

або окремої галузі сільського господарства, де фундамент для безпеки забезпечується фінансово-економічною стабільністю домогосподарств та підприємств. *Фінансово-економічна безпека аграрної сфери* визначається як стан захищеності економіки аграрного сектору по його галузях та окремих напрямках діяльності, що дозволяє гарантувати стабільний розвиток і захист від негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на стан аграрної сфери та сектору загалом.

При формуванні фінансово-економічної безпеки аграрної галузі необхідно враховувати специфіку діяльності кожної галузі, зокрема: географічне розташування та природно-кліматичні умови, форму та стан господарювання, а також особливості виробничого напрямку [4].

За визначенням Жураківського Є. С., «економічна безпека АПК — це система взаємодій між учасниками аграрних відносин, яка спрямована на забезпечення стабільних відтворювальних процесів у сільському виробництві, підтримку прийнятного рівня рентабельності аграрної діяльності, зниження ризиків ведення агробізнесу та гарантування продовольчої безпеки регіону і країни загалом як складової національної безпеки держави» [5].

Таким чином, аналізуючи різні підходи до вивчення економічної безпеки аграрного сектору, можна зробити висновок, що ця категорія розглядається з кількох позицій. Очевидно, що економічна безпека аграрного сектору не існує автономно, а тісно пов'язана з економічною безпекою держави та фінансово-економічною стабільністю окремих підприємств, що функціонують у цьому секторі.

Що стосується фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, ця проблема залишається недостатньо дослідженою. Вважаємо, що фінансова безпека визначається здатністю підприємства підтримувати належний рівень конкурентоспроможності незалежно від впливу можливих ризиків і загроз. Виділення достатнього рівня забезпечення конкурентних переваг як основного критерію фінансової безпеки дозволяє врахувати галузеву приналежність підприємства, рівень забезпечення необхідними ресурсами та якість пропонованих товарів чи послуг.

Таким чином, високий рівень конкурентоспроможності є показником здатності підприємства протистояти негативному впливу

ризиків і загроз та досягати необхідного рівня фінансової безпеки. На практиці управління фінансовою безпекою стає актуальним, коли аграрій опиняється у стані фінансової вразливості. Головним завданням у мінливому та невизначеному ринковому середовищі є запобігання цьому стану.

Фінансово-економічна безпека фермерського господарства визначається як стан його стабільності та захищеності, що забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів, своєчасне виконання зобов'язань, можливість розвитку та здатність протидіяти загрозам різного характеру. Ця категорія включає аспекти фінансової стійкості, конкурентоспроможності, управління ризиками та стратегічного планування.

Особливістю сільськогосподарського виробництва є його висока залежність від природно-кліматичних умов, сезонність, коливання цін на продукцію та ресурси, що робить питання фінансово-економічної безпеки особливо актуальним для фермерських господарств.

Фінансово-економічна безпека виконує системоутворюючу роль у діяльності фермерського господарства, оскільки забезпечує безперервність виробничого процесу та створює умови для реалізації стратегічних цілей розвитку. Вона є основою для формування ефективної фінансової політики, управління ризиками та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Належний рівень фінансово-економічної безпеки сприяє підвищенню інвестиційної привабливості фермерських господарств, забезпечує своєчасне виконання фінансових зобов'язань і підтримує їх ділову репутацію на ринку. Водночас вона дозволяє зменшити негативний вплив кризових явищ та забезпечити адаптацію господарства до змін зовнішнього середовища.

В умовах економічної нестабільності та трансформаційних процесів в аграрному секторі фінансово-економічна безпека набуває особливого значення. Вона є важливим чинником забезпечення продовольчої безпеки держави та стабільності розвитку сільських територій.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки дозволяє мінімізувати вплив таких загроз, як коливання цін на аграрну продукцію, інфляційні процеси, зростання собівартості виробництва та обмеженість кредитних ресурсів. У цьому контексті важливого

значення набуває впровадження системи фінансового планування, контролю та диверсифікації діяльності фермерських господарств.

Висновки. Фінансово-економічна безпека фермерського господарства є ключовою умовою його стабільного функціонування та довгострокового розвитку. Вона відображає здатність господарства ефективно використовувати фінансові ресурси, протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам та забезпечувати конкурентоспроможність у ринковому середовищі.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розроблення методичних підходів до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки фермерських господарств та формування практичних механізмів її забезпечення в умовах сучасних викликів аграрного сектору.

1. Куценко О. Сутність та значення стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету* 2022. № 6. Том 2. С. 270–277. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-45](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-45) 2. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. К., 2008. 48 с. 3. Курган В. П. Економіка аграрних підприємств : навч. посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 270 с. 4. Безус Р. М., Дуброва Н. П., Пащенко О. С. Фінансово-економічна безпека аграрного сектору. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5412> (дата звернення : 08.12.2025). 5. Жураківський Є. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки аграрної галузі в умовах інституційних трансформацій. *Агросвіт*. 2015. № 12. С. 63–70. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1923&i=11>

REFERENCES:

1. Kutsenko O. (2022). Sutnist ta znachennia stratehii zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky promyslovykh pidpriemstv. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. № 6. Tom 2. Pp. 270–277. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-45](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-45) 2. Vlasjuk O. S. (2008). Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku. Nats. in-t probl. mizhnar. bezpeky pry Radi nats. bezpeky i oborony Ukrainy. K. 48 p. 3. Kurhan V. P. (2008). Ekonomika ahrarnykh pidpriemstv : navch. posibnyk. Sumy : VTD «Universytetska knyha». 270 p. 4. Bezus R. M., Dubrova N. P., Pashchenko O. S. (2016). Finansovo-ekonomichna bezpeka aharneho sektoru. *Efektivna ekonomika*. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5412> (data zvernennia: 08.12.2025). 5. Zhurakivskyi Ye. S. (2015). Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky ahrarnoi haluzi v umovakh instytutsiinykh transformatsiii. *Ahrosvit*. № 12. Pp. 63–70. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1923&i=11>

Zaiachksvska O. V.¹

Candidate of Economics (Ph.D.), Associated Professor

ORCID ID: 0000-0002-8792-9204

E-mail: o.v.zaiachkivska@nuwm.edu.ua

Voitseschuk R. O.¹

Master's

ORCID ID: 0009-0000-4022-1308

E-mail: voitseshchuk_em20@nuwm.edu.ua

Fedorchuk Y. M.¹

Post-graduate Student

ORCID ID: 0009-0007-0854-3017

E-mail: yu.m.fedorchuk@nuwm.edu.ua

¹ *National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine*

THE ESSENCE, ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF FARMING

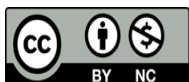
The article explores theoretical and applied aspects of ensuring the financial and economic security of farms in modern conditions of development of the agricultural sector. It is substantiated that at the present stage farms operate under the influence of a significant number of internal and external risks, in particular financial constraints, instability of the market situation, inflationary processes, fluctuations in prices for agricultural products and resource supply, as well as high dependence on natural and climatic conditions and seasonality of production. It is determined that under such circumstances financial and economic security is a key prerequisite for stable functioning, increasing competitiveness and long-term development of farms.

The scientific approaches of domestic and foreign scientists to the interpretation of the categories of «economic security» and «financial and economic security» of the agricultural sector and agricultural enterprises are analyzed. It is summarized that the financial and economic security of a farm is a complex multi-component category that combines financial stability, solvency, resource efficiency, competitiveness, risk management and strategic planning. The focus is on the specifics of the formation of financial and economic security of farms, due to the small scale of activity, long production cycle and high level of uncertainty of management results. The system-forming role of financial and economic security in ensuring the continuity of the production process, increasing investment attractiveness and adaptation of farms to changes in the external environment is substantiated. The conclusion is made about the feasibility of further scientific research aimed at developing methodological approaches to

assessing the level of financial and economic security of farms and forming practical mechanisms for its provision in the conditions of modern challenges of the agricultural sector.

Keywords: financial and economic security; farm; financial stability; economic risks; agricultural sector.

Отримано/Received: 12.01.2026
Прийнято до друку/Accepted: 26.03.2026
Опубліковано/Published: 29.06.2026

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (<http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.

© 2026 The Author(s).